

1025

פ ר ו ט ד ק ר ל מ ט י 1/1

סיטיבת ועדת החוקה, חנק וטסט
שהתקיימה ביום ד', כ"ח בתשרי תשי"ח - 28.10.57 ג-08130

- הסתתפו : ד. בר-רב-האי - ס"מ היו"ר
- ע. איפילוב
 - ב. אזוליה
 - ס. אונא
 - ש. הלל
 - ס. יוניצ'סן
 - ז. ורהמטיב
 - י. קליבנוב
 - ס. דוזנברג

- סוזמביט : ח. באן - היועץ המשפטי
- א. ידין - המטבח ליועץ המשפטי
 - ס. אלון - משרד המשפטים
 - ה' דוזנברג - משרד המשפטים

- סדר-היום : 1. סדר עבודת הועדה.
2. חנק לתיקון סדרי הדין הפלילי (סופטים חוקרים).

ס"מ היו"ר ד. בר-רב-האי : אני פותח את הישיבה.

1. סדר עבודת הועדה.

ס"מ היו"ר ד. בר-רב-האי : ברצוני לקרוא בפניכם את סכתבו של טר ניר בו הוא מבקש שלא לדרון עד לטובו בטובי חוקים, חוק הכנסת והחוק שהוצע על-ידי ח"כ שופמן הבא לחייב הנסקת החלטות טינהליות. (קריאת הסכתב).

התיעצתי עם היועץ המשפטי. לא היה לי ספק שהועדה תקבל את בקטו של היו"ר שלא לדרון בטובי החוקים האלה. אולם היועץ המשפטי טציע לנו להתחיל לטפל בחוק לתיקון סדרי הדין הפלילי (סופטים חוקרים).

הוחלט : 1. לקבל את בקטת היו"ר שלא לדרון בחוק הכנסת ובחוק שהוצע על-ידי ח"כ שופמן.

2. לקבל את הצעת היועץ המשפטי לעבור לדין בחוק לתיקון סדרי הדין הפלילי (סופטים חוקרים).

2. חוק לתיקון סדרי הדין הפלילי (שופטים חוזרים):

ה. כהן:

הפרוצדורה הפלילית שלנו שונה תכלית השוני מבחינת בית-המשפט אשר אליו מובא הנאשם לדין. אם הנאשם מובא לבית-משפט השלום, כי אז הפרוצדורה קבועה בפקודת סיפוט בתי-משפט השלום ט-1947, כפי שתוקנה על-ידי הכנסת ב-1954. כשנאשם מובא בפני בית-המשפט המחוזי, כי אז הפרוצדורה קבועה בפקודת הפרוצדורה הפלילית, (ספיטה על-פי כתב אישום), חוק סנדטורי שאנחנו עושים עכשיו לבטל. החוק המונח לפניכם הוא הפרק הראשון של הפרוצדורה הפלילית שתכליתה להחליף את פקודת הפרוצדורה הפלילית (ספיטה על-פי כתב אישום). ותכלית שניה לו: לאחד את הפרוצדורה, לעשות את הפרוצדורה בכל בתי-המשפט הפליליים אחידה. ההבדלים שהיו קיימים בין הפרוצדורה בבתי-משפט השלום לבין זו בבתי-המשפט המחוזיים, וגם בתוך בתי-המשפט המחוזיים בין דיון דחוף ובין ספיטה על פי כתב אישום, לא היתה להם שום תכלית עניינית וטוט הצדקה לגופו של עניין.

בו בזמן שאדם מובא בפני שופט שלום ללא חקירה מוקדמת פוטבית אלא רק לאחר חקירה מוקדמת מסורתית פנימית, הרי בחקירה מוקדמת בספיטה על פי כתב אישום לפי החוק שהיה קיים עד עכשיו, אין אדם מובא אלא אחרי חקירה מוקדמת פוטבית בפני שופט חוקר, נוסף על החקירה המוקדמת המסורתית הפנימית. החוק הזה בא לבטל את פוטביות החקירה להעביר את החקירה הסיפוטית לשופט שלום לשופט בית-המשפט המחוזי, להתלות אותה בדרישת הנאשם ולתת לשופט בית-המשפט המחוזי הסומע את החקירה המוקדמת מסכורת מסוימות שלא היו עד עכשיו לשופט החוקר, כשישב בחקירה הפוטבית.

עד עכשיו הדעות היו מחולקות אם החקירה הפוטבית המוקדמת טובה או רעה לנאשם. יש האומרים שזה טוב לנאשם מפני שהוא יכול לראות בחקירה המוקדמת את כל העדים המופיעים נגדו במשפט, ועל פי זה לכלכל את תכניותיו לקראת המשפט עצמו. ויש אומרים שסכר החקירה המוקדמת בטביל הנאשם יוצא בהפסדו, מפני שבחקירה המוקדמת אי-אפשר לברר אם הנאשם אשם או אינו אשם, ומה שהשופט-החוקר סבור הוא רק אם יש עדות שהיטבה לכאורה להוכיח את אשמתו. ב-99.9% של המקרים אין התביעה טביאה באם אפילו בפני שופט-חוקר אלא אם יש לה הוכחות לפאורה. אבל ברבע מהנאשם מובא לחקירה מוקדמת, הדבר מתפרסם בעתונות, ואפילו אם הוא יוצא אח"כ זכאי הכתם של המשפט נשאר דבוק לו.

יתר על כן, יש בחקירה המוקדמת כדי להאריך את עיניו הדין של הנאשם לפחות פי שנים אם לא יותר. החקירה המוקדמת היא משפט בפני עצמו. הדברים האלה נמסכים שבועות טרוכיים. סטר הזופט-החוקר את דין הנאשם לבית-משפט מחוזי, טוב עוברים שבועות עד שהתיק נלמד על-ידי הפקליט שיופיע בבית-המשפט, עד שיוגס כתב אישום לבית-המשפט, ומטהוגש - עד שבית-המשפט המחוזי יתפנה לסמוע את המשפט.

אנחנו חושבים שעיוני-הדין הזה, הפירסומה הבלתי הוגנת, כפילות המשפט, כל אלה שקולים כנגד התועלת שיש לנאשם מהחקירה המוקדמת הפוטבית. אבל מכיון שאיננו רוצים לשלול טן הנאשם טום זכות שיש לו, הרי החוק המוצע טזאיר את ענין החקירה הפוטבית להכרעת הנאשם. אם הוא דורס אותה, כי אז היא על כל פנים אינה עשויה להזיק לו מבחינת הפירסומה, מפני שהיא בערכת על-ידי שופט המחוז בלשכתו.

הדבר הזה טוגבל כאן לפסעים חטורים ביותר, בעקבות עמדת הוועדה שבאה לביטוי בחוק בתי-המשפט על שלושה שופטים בבית-המשפט המחוזי. כטובן אשם יושבים בבית-המשפט המחוזי שלושה שופטים, השופט-החוקר אינו יכול להיות אחד מהם.

ז. ורהפטיג:
הסעיף לא היה בסדר-היום, והחוק הובא לכנסת לפני למעלה מסנה וחצי. אני פטוט אינני טוכן כרגע לדון בו. מאחר שזה חוק חשוב, אני טציע לדחות את הדיון בו לישיבה הבאה. כמו-כן אני טציע לקיים שיחה כללית על הערותיו של היועץ המשפטי ולברר מה הם הכללים שאנחנו רוצים בהם בפרוצדורה הפלילית.

ועדת החוקה, חוק ומספט
23.10.57
חוק לתיקון סדרי הדין
הפלילי (סופטים חוקרים).

ט"ט היו"ר ד. בר-רב-האי:
זה עלול להכניס תקדים מסוכן: לחזור
בוועדה על הקריאה הראשונה בכנסת. על-
ידי כך נסרב עוד יותר את הפרוצדורה של עבודתנו. אני יכול להסכים
סלא נצביע היום על הסעיפים.

ע. איכילוב:
החלטנו לדון בחוק זה עוד במושב הקודם.
הקוסי נובע רק מכך שביום ד' צריכים
היינו לדון בחוק הכנסת, ולכן אני מציע שכאשר נדון בחוק הכנסת, נדון
בו בכל ישיבות הוועדה, עד שבגטור את הדיון בו.

סעיף 1.

ע. איכילוב:
אני מציע להוציא את ההכרעה מידי
המסטרה ולהעבירה לידי היועץ המשפטי,
גם לחיוב וגם לסלילה. המסטרה היא זרוע מבצעת, אבל אינה פוסקת.

ח. כהן:
המסטרה מפילה לא תוכל להביא את הדבר לבית
המספט המחוזי, אלא רק פרקליט המחוז יוכל
לעשות זאת.

ט. רוזנברג:
יש סני סוגי תלונות. סוג אחד הוא כאשר
אדם בא למסטרה וטוען שהוא חוסד בטיסהו
וחוצה שהיא תפעל. סוג סני הוא כאשר אדם מאשים טיטהו בעבירה מסוייטת
וטוכן לחתום על כך ולקחת על עצמו את האחריות לכך. הטיפול בסני סוג
סקרים אלה צריך להיות טובה לגמרי. במקרה הראשון המסטרה יכולה להחליט
סאין מספיק הוכחות וסלא להגיש את המספט. במקרה הסני דומני שהברירה
בפני המסטרה והפרקליטות להגיד טיס בזה ענין ציבורי ולקחת עליהן
את ניהול הענין, או לתת לסתלונן רשות להגיש את המספט הפלילי על
חטבנו. כאן ההבדל הזה לא נלקח בחשבון. וארט הרוצה להגיש מספט פלילי,
אם הטדינה אינה רוצה בכך, אין לו שום אפשרות לעשות זאת. לא הייתי
מתנגד להעמיד כל מיני קסיים עם עונשים וקנסות על האדם הזה, במקרה
שהוא יפסיד את המספט. כך גם נהוג בארה"ב. בארה"ב אם אדם טצהיר על כך
במסטרה, המסטרה מוכרחה להביא את הנאשם לחקירה מוקדמת. אצלנו המסטרה
יכולה לסרב לעשות זאת.

ח. כהן:
בסקרים קלים, אבל לא בסקרים חטורים, כמו
רצח. והסקרים הקלים אינם נכללים בחוק
זה. המדובר פה רק על סקרים חטורים.

ט. רוזנברג:
אני מדבר עכסיו על פטעים קלים. אני טוכן
שבאטר לפטעים קלים יהיה אותו הסדר סקיבלנו
לגבי עוונות.

ז. ורהפטיג:
ניסוח הסעיף מתחיל כך "הסתלונן על ביצוע
עבירה". אבל זה אינו ענין של יזמה ל
טיטהו שצריך להתלונן, אלא הסאלה היא אם נודע טבוצעה עבירה. החוק אינו
בא להגדיר את תפקידם של האזרחים להתלונן, אלא את תפקידה של הטדינה במקרה
סנודע על ביצוע עבירה. כי החוק בא לקבוע סתפקידה של הטדינה במקרה כזה
הוא לעשות צדק. טטום כך גם אינני טובר סאם הטדינה סזניחה את תפקידה,
צריך לאפטר לאזרח לסלא את מקומה. צריך למצוא דרך אחרת להבטיח שהטדינה
תסלא את תפקידה זה.

ה. כהן:

הסעיף הזה בא לקבוע כי באותם המקרים בהם האזרח רואה עצמו נפגע ורוצה להגדינה תפעל, יינתן לו הסעד ותהיה לו אפשרות של ערר אם המסטרה או הפרקליטות סרבים לספל בפניתו. אין זה אומר שהם פטורים מלרדוף את הצדק במקרים בהם אין תלונה. אמנם דבר זה כתוב בחוק אחר, בסעיף 2 לפקודת המסטרה. כאן נותן החוק למתלונן את אותו הסעד שהכנסת נתנה לו בתסי"ד בעניני עוונות.

אני מסכים עם חבר-הכנסת רוזנברג שמה שנעשה לגבי עוונות, נעשה לגבי פשעים מסויימים. נבדוק את הפשעים השונים ואולי נמצא בהם כאלה שאין בהם ענין ציבורי ואפשר לתת את הדבר בידי מתלונן פרטי. אם כי אני צריך להודיע לוועדה שאחרי שנתקבל חוק בתי-המשפט הכיבנו הצעת חוק המנהיגה סולם לגמרי חדש של פשעים ועוונות לטיביהם. הדבר הזה מוכן ויובא לפני הממשלה. ואני מקווה שהוא יובא לפני הכנסת בראשית 1958. החלוקה תהיה כזאת שפסע יהיה באמת פסע, וכל העבירות הקלות יהיו עוונות.

הסעיף הזה נדון בוועדה הזאת בדצמבר 1956 ואז הוחלט לשנות במקצת את נוסח סעיף-קטן (א) ולנסחו כך: "המתלונן על ביצוע עבירה שאינה בתחום סמכותו של בית-משפט תלונה, יגיש תלונה למסטרה, ואם מצאה ראיות מספיקות להאשמת אדם פלוני, תעביר את התלונה לפרקליט המחוז על-סנת שיאשים אותו אדם בבית-משפט. אולם רשאי פרקליט המחוז (לא המסטרה!) לסרב לעשות כאמור אם הוא סבור כי תלונה הוגשה לסם קינטור או להפקת תועלת כספית בלבד, ובין בה ססום תועלת הציבור". אח"כ נאמר: סירבה המסטרה להעביר את התלונה לפרקליט המחוז או פרקליט המחוז - להאשים, כי אז רשאי המתלונן לערער.

כדי לסנוע את הרושם שנתקבל על-ידי ח"כ ורהפטיג, אני מוכן להעביר לכאן את הסעיף החיוני של פקודת המסטרה בנוגע לחקירת פשעים והעמדת פושעים לדין, כלומר, לקבוע את חובת המסטרה לחקור ולעשות למען העמדת באסטים לדין.

ט. יוניצ'מן:

האם יש צורך להוסיף את הטלים "להפקת תועלת כספית"? יתכן כי מעצם התביעה הפלילית נובעת אפשרות של פיצויים אזרחיים.

ח. כהן:

השאלה הקובעת היא אם יש בזה ענין ציבורי. רק אם אין ענין ציבורי, מתעוררת הבעיה של הפקת תועלת כספית או קינטור. ואם אין ענין ציבורי ויש ענין של הפקת תועלת כספית, אפשר להגיש טפס אזרחי.

בחוק שנתקבל על-ידי הכנסת לפני שנתיים נקבע כי אם כל הטביעים של האזרח שהורים, יש לו זכות שהמסטרה תפעל, גם אם אין לציבור ענין בכך. ואני מבקש מאוד שלא לשנות זאת, כי קשה מאוד להסתגל לנוהג אחר בכל שנתיים.

ז. ורהפטיג:

הייתי מתחיל את הסעיף בקביעה הפוזיטיבית, והייתי בותב שהחובה הזאת נוטלת על המסטרה והפרקליטות.

ח. כהן:

רק על המסטרה. לפרקליטות אין טבגנון לכך. לו החליטה הממשלה לעשות את השינויים המינהליים הכרוכים בכך, הייתי מוכן לתמוך בזה.

ז. ורהפטיג:

אם כך, הייתי אומר שסחובתה של הפרקליטות למסור למסטרה לחקור במקרה שנודע לה על מקרה מסויים. והייתי אומר שאם המסטרה הזניחה את הענין תהיה רזות בידי האזרח להגיש ערר ליועץ המספטי. וכאן צורך אולי חבר הכנסת יוניצ'מן. השאלה היא אם הפקת תועלת כספית אינה תביעה לגיטימית, אם אינה באה לסם קינטור.

ח. כהן: בקשר לספקותיו של ח"כ יוניצ'טן, אני טוכן לוותר על הקינטור והתועלת הכספית ולעשות את טובת הציבור לאבן הנוחן היחידה.

ז. ורהפטיג: זה פותח פתח רחב טדי בפני התביעה.

הוחלט: לבקש ממסדר המשפטים להביא לישיבה הבאה ביטוח חדש של הסעיף, כרוח ההערות שנשמעו.

סעיף 2

ח. כהן: פה החליטה הוועדה בדיון הקודם על סיבוי בנוסח: "א" הוגש כתב אישום לבית-משפט מחוזי, וכאי הנאסם או בא-כוחו לעיין בכל זמן סביר בחומר הראיות הנוגע לאשמה; (ב) כל דין המתיר העלטה או האוסר גילוי של חומר מטעמים שבטובת הציבור, יחול בסיבויים המחוייבים לפי הענין על העיון בחומר כאסור, אך חומר שהעיון בו נאסר לפי סעיף-קטן זה, לא יובא בפני בית-המשפט מטעם התביעה."

ז. ורהפטיג: צריך להוסיף פה הוראה פוזיטיבית, האוסרת שאם פרקליט המחוז טעא שיש חומר להגיש מטפט, יוגש המטפט. חסרה כאן החוליה הטקסרת.

אני מציע לאחד את סעיפים-קטנים (א) ו-(ב) ולקבוע את ההוראה בענין העלמת חומר בצורה פוזיטיבית: כל חומר שיוגא בפני בית-המשפט, רטאי הנאסם לעיין בו.

ש. רוזנברג: בחוק העבירות נגד הטרינה כתבנו סותר להביא בפני בית-המשפט חומר כזה שאפוד להעלימו. לא יתכן לקבוע בשני חוקים דברים הסותרים אחד את השני. ואם נקבע כאן שדבר זה בלתי אפשרי, הורסים את הבסיס למשפטים בענין ריגול.

ש. הלל: נביח שלא התביעה אלא הסניגוריה טעונית בהבאת חומר מסוים הנמצא במסטרה.

ח. כהן: אם הסניגור דורס להביא חומר ממסדר מטטלתי כלסהו, שולחים הזטנה להבאת התיק ואם מיסהו טוען כי אינו טוכן לגלות את התיק, זה ענין לבית-המשפט להחליט על כך.

אני מציע נוסח זה: "א" העלתה החקירה שיש טקום להאשים אדם בפטע, יגיש פרקליט מחוז כתב אישום נגטו לבית מטפט מחוזי; (ב) לא תוגס ראיה נגד נאסם לבית מטפט מחוזי כל עוד לא נ תנה לנאסם או לכא-כוחו הזדטנות סבירה לעיין בה; (ג) הוראת סעיף-קטן (ב) אינן פוגעות בהוראות החוק לתיקון דיני עונטין (בטחון הטרינה) חסי"ז."

ש. רוזנברג: אם יש בידי התביעה חומר מסוים שאינה מתכוונת להביאו לבית-המשפט, אבל הנאסם חוטב שחומר זה יעזור לו, ואין דין הדורס העלמת החומר, מדוע לא לאפטר לנאסם לעיין בו?

חוק לתיקון סדרי הדין
הפלילי (זופטים חוקרים).

ח. כהן:

טבחינה זו הנוסח המקורי היה הרבה יותר רחב. עד עכשיו נהגנו לתעטיד לרשות הסניגוריה חוטר אשר לא הבאנו לבית-המספט, ובמסין לנהוג כך, טבלי להתחשב בכך מה יהיה נוסח החוק. אבל יש חוטר שאין אנחנו שסתפטי בו בבית-המספט והוא בעל חסיבות רבה לסניגוריה, ובכל זאת לא נתן לעיין בו, כטו, לטסל, שטות של אנסי סודיעין. לכן הסעיף הזה אינו יכול להיות כללי. אין אנחנו יכולים לבלות חוטר שהעלמנו או אי-גילוי דרוסיס לטובת הציבור.

א. ידיו:

אני מציע אחרי הנוסח של סעיפים-קטנים (א) ו(ב) לפי הצעת היועץ המספטי, לכתוב בתור סעיף-קטן (ג): "ביקס הנאסס לעיין בחומר, לא תוגש ראיה נגדו לבית-המספט כל עוד לא ניתנה לו הזדמנות טבירה לעיין בו".

ח. כהן:

אני טסכים שיחד עם גליון האיטוט יקבל הנאסס הודעה שהחוטר טוכן לעיונו בטסרד זה וזה בזמן זה וזה. בסעיף-קטן (ג) הייתי אוטר כך: הוראות סעיף זה אינן באות לחייב גילוי חוטר שהעלמנו דרוסה או גילוי אטורא לפי דין או מסעטיס שבטובת הציבור.

הוחלט: טסרד המספטיס יביא ליסיכה הכאה של הוועדה ניסוח של הסעיף ברוח הערות שנשמעו.

ט. יוניצ'טן:

האם הטופטיס ועורכי-הדין הביעו דעתם על חוק זה? לדעתי, אנחנו צריכים לטטוע-אותם לפני שאנחנו דנים בחוק, ולא לאחר שנקבל החלטות.

ח. כהן:

כולט קיבלו את החוק. רובם טסכו ידיהם עליו. המטטרה טתנגדת לו.

ד. בר-רב-האי:

בהטדרות עורכי-הדין יש ועדה קבועה שתפקידה לקרוא את הצעות החוקים הטתפרסמות, ולהביא הצעות בעיין זה.

ז. ורהפטיג:

אינני חושב שעל ועדת החוקה טוטלת החובה להעביר הצעות חוקים לגופים שונים.

ח. כהן:

זאת צוטה המטטלה.

ז. ורהפטיג:

הצעות החוקים טתפרסמות, וכל הרוצה יכול לקראן.

ט. יוניצ'טן:

התכוונתי לטטירה על כבוד הוועדה והכנסת. אינני רוצה שיחזור מה שהיה בחוק בתי-המספט, טדוע לא נודיע, אפילו באופן רטטי, שמי שיש לו הערות לחוק, יגיש אותן עכשיו.

ט. רוזנברג:

הייתי מציע לטסור הודעה לעתונות שהוועדה התחילה היום לרון בחוק זה.

הוחלט: לקבל את הצעת ט. רוזנברג לטסור הודעה לעתונות על כך שהוועדה החלה בדין בחוק זה.